

Քրիստոնեություն

ՄԱՅՐ ԱՊՈՒՍ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆԻ
ԿՐԻՍՏՈՒԿԱՆ, ՄԶԱԿՈՒԹԱՅԻՆ,
ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ԵՐԿԵՂԱԲԱՆԹԵՐԹ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՂ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՊԱՏԿԱՄԸ ՍՈՒՐԲ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՈՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

«Ես իսկ եմ Յարութեան
և կեանք...» (Յովհ. 11. 25):

Սիրելի բարեպաշտ հաւատացեալներ,
Բարի առաւօտ է բացուել աշխարհին Յարութեան, կեանքի յաղորդեան առաւօտ: Խիստ կայ մեր հոգիներուն, հաւատ և յոյս, ևանքի այսօր հրեշտակներով զերեզմանի դիմաց վերստին Քրիստոսի Յարութիւնն է աւետիս «Չէ աւս, այլ յարեալ»:

Ուրախ լը, Սուրբ Եկեղեցի, ևանքի այսօր և յոյս խորաններից շնորհիւ է բացուել Յարութեան և կեանքի:

Չուրաճացիր, Եկեղեցի շալասանեայց, այսօր բացուել են երկնի դռներ, և Յարութեան Փրկչի սիրտն աւելացնել է ուղղութեամբ Քեզ, որ տօնախմբում են հայոց ղեկավարներ ի Քրիստոս մկրտութեան 1700-ամեակը:

Պայծառացիր և ցնծա, Եկեղեցի Քրիստոս, ևանքի Յարութեան կեանքի ղեկավար շնորհներով լուսաւորուած են աշխարհի բոլոր հոգիները: Երբեք հազարամեակի այգարացիներ իրիստեական բոլոր եկեղեցիները ծայրակից միմեանց ու հրեշտակներին երկնում, միասնաբար փառաբանում են Մարդացեալ Աստուծոյ անմահական Յարութիւնը: Քրիստոսն այս բոլոր ազգերը այսօր օրհնաբանում են Մարդին սեղծելով, Ով աշխարհը հաւատեցրեց իր հետ ու տուեց մարդկանց հաւատութեան խօսքը Յարութեան Սուրբ Ամենաբարե Քրիստոսի:

Այդ, «Մարգարէի տօն ցնծութեանը նորոգելու ի հոգեւոր մեղաց անդր», Քրիստոս յարեալ ի մեղեցոյ», «Կառն Քրիստոսի ամենագոր Յարութեան»:

Յարութեան յաղորդակ եղաք Սուրբ Եզրիմը Սայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից եղբայրական ողջոյն եմ յղում շալասանեայց Եկեղեցու Նուիրոյթութեան Աթոռների Գահակալներին, Յարութեան յոյս աւետիսով Սուրբ օրհնութիւնն եմ բերում շալոց ղեկավար և ազգայնուն ի գլուխ շալասանի Պատրիարքարան Նախագահի, օսարկեալ գիւղացեաներին շալասանում, շալ Եկեղեցու ուխտաւոր ողջ հոգեւոր ղեկավար և աշխարհական հաւատար ու բարեպաշտ համուր մեր գահակներին ի շալասան, յնդալի և ի Ափիւս:

Սիրոյ ողջոյն եմ խնդրեան աւետիս փոխանցել միմեանց օրհնեցելով, «Այսօր յարեալ ի մեղեցոյ փեսայն անմահ երկնաւոր»:

Քրիստոս յարութիւն առաւ վաղ առաւօտեան: Աւատարեւ Նախագահի կեանքի ղեկավարութեամբ: Այգար առաւ Աստուծային փառով վերակենդանացեալ և յաւերժ փառաւորակ անվանեալ կեանքի ղեկավարութեամբ Յարութեալ Փրկչի: Այգարացի հետ մարդկութեան ծագեց Լոյսն Իմանալի, որ երկու հազարամեակ նորոգում է մարդկային հոգիները և վերափոխում աշխարհը Աստուծային ճշմարտութեան ճանաչողութեամբ:

Սիրելի ժողովուրդ հայոց, Յարութեան վարդապետութեան իրիստեական մեր հաւատի հիմն ու երկրինն է, ևանքի «Եթէ Քրիստոս չիցէ յարութեալ, ընդունայն է հարգութիւն մեր, ընդունայն են և հաւատք մեր» (Ա Կորնթ. 15.14):

Չաւափառ իր Յարութեանը Աստուծոյ Որդին լուսնին հասցրեց փրկագործական իր առաքելութիւնը: Սերի դիմաց խաչելու Իմն Ամենողութիւնը, որդեկայ յարեալ նորոգելու Աստուծային ղեկավար խաչարում մեր հոգու: Քրիստոս աշխարհի եկաւ որդեւ Սուրբ սուրբ սերմանեց, ողորմութիւն ուսուցանեց, հաւատութիւն դարձաւ և խաղաղութիւն ու կեանք ղեկավարեց, ևանքի Իմն իսկ է Յարութիւն և կեանք: Մեր, Քրիստոսի խաչով ներուած են մեզ մեր մեղքեր ու Նա Յարութեանը լուսաւորում ղեկի Աստուծաւ մեր ճանապարհը:

Սիրելի ժողովուրդ հայոց ի սփիւռս աշխարհի, 2000 Տարի «Սննդ իսկ ակաւանսեւ եղանք Նա մեղութեանը» (Բ Պետ. 1.16), Նա աղոյր ու աղոյրեցնող գո-

ցանք, Նոյնիսկ երբ մահուան ու չարիքի դէմ յանդիման բուռն էր, թէ մոռացել ես մեզ:

Փառն Քեզ, Տր, և Յարութեալ Չարութեանը Քո, որ մայիսիսանմող Քո կամով և ամենախնամ օրհնութեանը մոր հազարամեակ ենք թեւակոխում լաւաւեսութեանը ու հոգեւոր-ազգային մեր կեանքի վերաբնութեան ու վերաշինութեան, ազգային մեր նուիրական իծերի իրականացման յոյսերով:

Փառն Քեզ, որ ղեկավարեցի մեզ իրիստեայ առաջին ղեկավարութիւնը լինելու շնորհիւ ու ղեկավար և համայն իրիստեայ աշխարհի հետ այսօր աղոյրելու Քո Յարութեալ մերկայութիւնը և երկրագնդին բարեբանելի Սուրբ Ամուսնը Քո:

Երիցս Փառն Քեզ Աստուծային Քո Սիրոյ, Վեղարմար Յոյսի և Յարութեան Չաւափառ ղեկավար համար, որ ղեկավարում իմանք են սեղծելի գոյութեան ու մարդկային կեանքի:

Յիւրաք, ղեկին այնպէս չի վերափոխել աշխարհը, որքան Յարութեան հաւատք, որ շնորհեց մարդկութեանը մեղքի կաղանմանից ազատ լինելու հնարաւորութիւնը: «Ուր հոգի Տեառն է, անդ ազատութիւն է» (Բ Կորնթ. 3.17): Քրիստոս ազատութեան իր հոգին ղեկավարեց մարդկութեանը ազատութիւնը ճշմարտութեանը ճանաչելու, ազատութիւնը ճշմարտութեան հետեւող լինելու, ազատութիւնը ճշմարտութեանը ղեկավարելու մեզ ղեկավարելու:

301 թուականին չկարանցեցին իրիստեական իմանքն աշխարհում ղեկավարելու ղեկավար Քրիստոսի ազատութեան խաչանից ողջօր, որ երբեք չի խնդարում մեր հոգիներուն, մեր ազգայն կորցրել ենք ազգային մեր ղեկավարութիւնը: Խաչանից այդ դրօշով ընդունելու մէկ ու կէս դարում կերեցինք հայոց իմանքնաչանք, իմանքնաչանքն ու իմանքնաչանքն Աստուծազգեաց ղեկավար, ուր ուսուցանում է Յարութեալ երկնային վարդապետը: Խաչանից այդ դրօշով աղոյրեցին ժառանգականութեան կեանքի կաղանքը հայոց ու հաւատարմի Լուսաւորչի, Ներսէս Սեօծի և Սահակ-Մասեցիի հայ հոգու, սրի ու մի լուսաւորութեան, Քաջն վարդապետը հայ ոգու յաղորդեան անմահ ղեկավար:

Շալոց դարին 1700-ամեակի տօնաւաճարութեան նշանակալի այս տարւում, սիրելի հայոցիներ, ուխտեմք մեր հոգիներուն արքուն ղեկին յաղորդական այդ ղեկից գորաւոր ոգին, աղոյրեմք Յարութեալ Փրկչի մերկայութիւնն այնպէս, ինչպէս Յարութեան նշանակալի վաճառման մեր նախնի, որդեկայ մեր խօսքը չիցի դաւարել ու անճեղի, և մեր գործը չիցի արժեզուել ու անմոռանալ, այլ ծառայի հայրենական մեր կեանքի շնորհները: Բար անկացնի անկախ մեր շալոցի ղեկից հոգեւորական կաղանքի, շալոյս ղեկից միաբնութեանը, յոյս ղեկավարութեանը շալասանեայց Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցու:

Շարունակութիւնը էջ 2

ՄԱՍԼՈՒ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՎԱԳ ԵԱԲԱԹԸ Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնում

Ապրիլի 15-ին շալասանայց Առաքելական Եկեղեցին տօնեց Քրիստոսի հրաւափառ հարության տօնը՝ Սբ. Չաւափը: Սբ. Յարութեան տօնին նախորդող շալաքը կոչվում է Ավագ շալաք, որի յուրահանչուր օրը խորհրդանշում է Քրիստոսի երկրային կյանքի վերջին շալաքով ընթացումը տեղի ունեցած առանձին դէպքեր:

Ավագ շալաքով առաջին երեք օրերին՝ Ավագ երկուշաբթի, Ավագ երեքշաբթի և Ավագ յոբեշաբթի, տեղի են ունենում տօնական օրերին հասակ ժամերգութիւններ: Ավագ երեքշաբթի ոգեկոչեց խաչարկութիւնը իրիստեական խորհրդանշանով ակեւա-

րանական առակի ինքն իմաստն և ինքն իմար կոչութիւնը: Ավագ յոբեշաբթին Տիրոջ մասնաւորայն օրն է, որն ի նշան սգո՝ շալ Եկեղեցուն կարգված է ղեկանք օր:

Ավագ շալաքով հիմնական աւարդութիւններն սկսվում են Ավագ ինքնաշաբթի, որը խորհրդանշում է Յիսուս Քրիստոսի վերջին ընթրիքը, Փրկչի կողմից իր աւակներների տօնի վաղը և հաղորդութեան խորհրդի հաստատումը:

Ավագ ինքնաշաբթի՝ ապրիլի 12-ին՝ ժամը 11.00-ին, Սբ. Էջմիածնի Մայր տաճարում մատուցվեց Ս. Պատարաւ շալաքի մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի վերջին ընթրիքը:

Չեմիթօրեին՝ ժամը 17.00-ին, կատարվեց Ռեմիսիայի կարգ՝ հանդիպութեանը Ս. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն շալոց կաթողիկոսի: Աւարդութեան ընթացումն օրհնվեց ջուրը և յուղը, եւ աղաւ, Քրիստոսի օրհնակով, Վեհափառ շալաքեւն օրհնված ջուրով լվալ և յուղով օծեց 12 աւակներների տօնը:

Ավագ ինքնաշաբթի՝ հաւաքական գիշերը՝ 20.00-ից մինչեւ ութ գիշեր, կատարվեց Յիսուս Քրիստոսի չալաքանաց և խաչելութեան կարգը, որի ընթացումն հաւաքացեալներին իր խոսքն ուղղեց Ս. Շաւիտ եւ: Ամենաբար:

Ավագ ուրաքը Յիսուս Քրիստոսի չալաքանաց, խաչելութեան, մահական ու թաղման իրաւաւորութեան օրն է: Այդ օրը՝ ապրիլի 13-ին՝ ժամը 12.00-ին, տեղի ունեցաւ խաչելութեան կարգ, իսկ ժամը 18.00-ին՝ Վեհափառ շալաքեւն հանդիպութեանը կատարվեց կարգ՝ Թաղման, որի ընթացումն Յիսուս Քրիստոսի խորհրդանշական գերեզմանը հանդիպաւր թափուրով օրհնեց Մայր տաճարի տուր:

Ավագ շալաք՝ ապրիլի 14-ի երեկոյան, մատուցվեց ճաշաւոյցի Պատարաւ, որի ավարտին ազգաւորվեց Փրկչի հրաւափառ հարության ակեւալը. «Քրիստոս յարեալ ի մեղեցոյ, օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի»:

Կիրակի՝ ապրիլի 15-ին, Ս. Յարութեան տօնին, Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարում մատուցվեց հայաւորական Ս. Պատարաւ: Չընթացս Ս. Պատարաւի՝ Ամենայն շալոց շալաքեւն իր ղեկավարումն ուղղեց հաւատարմի հայութեանը:

Երկուշաբթի՝ ապրիլի 16-ին, ըստ շալ Առաքելական Եկեղեցու տօնակարգի, մեղեցեալների իրաւաւորութեան օր է՝ իրաւաւոր մեղեցոյ:

Տեւ էջ 2

Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնում տեղի ունեցավ «Գանձարան հայ հին բանաստեղծության» գրքի շնորհանդեսը

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի բարձր հովանավորությամբ եւ հունահայ բարեբաններ Տեր եւ Զեյնե Կարուժան եւ Ամեն Գնունների մեկնաստույթներ վերջերս «Հայագիտական» հրատարակչությունը լույս է ընծայել «Գանձարան հայ հին բանաստեղծության» գիրքը՝ նվիրված Բրիստոնի Գրքերի Հայաստանի Պետական կրթական 1700-ամյա հոբելյանին։

Մտրիկի 2-ին Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնում տեղի ունեցավ գրքի շնորհանդեսը։

Գրքում ներկայացված է հայ հնագույն եւ միջնադարյան բանաստեղծության ընդհանուր Պոդոս հայագիտական աշխատություններ, որին իր մասնակցություն է բերել նաեւ Կարուժան Գեորգիան։ Նյութի ընդգնման առումով գիրքն ամենահարուստն է ցայսօր եղած նմանատիպ հրատարակությունների մեջ։ Նախամատուցված երգերի բանաստեղծությունը մինչեւ Սայաթ-Նովա ձգվող հայ բանաստեղծության բարձր մակարդակի տեղ է հասկացված նաեւ հոգեւոր-եկեղեցական մատուցմանը։

Գրքի հրատարակմամբ ազդարարվում է «Գիր» մասնաճյուղի ծնունդը, որի հրատարակչական խորհրդի նախագահ Գրեգոր Մարտիրոսյանն իր երախտագիտությունը հայտնեց Վեհափառ Հայրապետին՝ «Պատեցի ու երկրագեղի» ժողովածուի հովանավորության համար։ Իր երախտագիտությունը հայտնեց նաեւ մեծավասակ գիտնական Պոդոս հայագիտական։

Երեկոյի ավարտին Նորին Մրցությունը իր գնահատմանն ու օրհնությունը սկսեց Պ. հայագիտական եւ բոլոր նրանց, ովքեր իրենց մասնակցությունն են ունեցել արժեքավոր հրատարակության լույսընծայմանը։

Ժողովածուն տպագրվել է 1000 օրինակով, որի ոսկերի օրինակները գրքի հրատարակիչ Ալեքս Խոյանը նվիրեց Նորին Մրցությանն ու Հրանտ Մարտիրոսյանին։

Գարեգին Բ կաթողիկոսն ընդունեց Համահայկական խաղերի կոմիտեի անդամներին

Մտրիկի 10-ին Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն ընդունեց Համահայկական խաղերի համախաղային կոմիտեի անդամներին՝ կոմիտեի նախագահ Անոն Մելիք-Հանգազյանի գլխավորությամբ։

Նորին Մրցությունը իր գնահատմանն ու օրհնությունը սկսեց Համահայկական խաղերի կազմակերպիչներին, որոնց նախաձեռնությամբ այս օրը՝ օգոստոսի 18-26-ը, Հայաստանում տեղի կունենան երկրորդ համահայկական խաղերը՝ աշխարհի ավելի քան 30 երկրների 3000 երիտասարդ հայ մարզիկների մասնակցությամբ։

Վեհափառ Հայրապետը սպորտային այս միջոցառումը համարեց գովելի մի ձեռնարկ՝ նշելով, որ այդ ճանապարհով լավագույն է իրականացվում Հայաստան-Սփյուռք մերձեցման կարևոր առաքելությունը։

Վերադառնալով երկու օրը առաջ հաջողությամբ տեղի ունեցած առաջին համահայկական խաղերը՝ հանձնում են հայտնեց, որ 1700-ամյա հոբելյանական տարին դարձնում են լայն արձագանք եւ ընդգրկում կունենան նոր ոգի եւ խաղողավորություն հաղորդելով հայ երիտասարդներին։

Գարեգին Բ կաթողիկոսն ընդունեց Ռուսիայի պաշտպանության նախարարին

Մտրիկի 8-ին Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն ընդունեց Ռուսիայի պաշտպանության նախարար Միխայիլ Գլխավորած Պաշտպանությանը։

Վեհափառ Հայրապետը, ողջունելով հյուրերի այցը հայ ժողովրդի 1700-ամյա հոբելյանին, իր գոհունակությունը հայտնեց հայ եւ ռուսական եղբայրական ժողովուրդների բարեկամության համար, որի արձանները ձգվում են դեպի խոր դարեր։

Ընդհանուր առաջ Նորին Մրցությունը, իբրեւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս, իր անդամակցության կազմակերպչական Օրգանիզմի եկեղեցու ղեկավար Պաշտպանությանը։ Այդ ընթացքում Ռուսիայի նախագահ Եվլ Կոնստանտինովն Ամենայն Հայոց Հայրապետին հանձնեց Ռուսիայի պաշտպանության բարձրագույն ղեկավար՝ «Ռուսիայի առաջ» Բախանով, ինչը Նորին Մրցությունը նկատեց իբրեւ ռուսահայ համայնի նկատմամբ Ռուսիայի իշխանությունների սիրո եւ գնահատման արձանագրություն։ Այս օրը՝ Հայաստանում Բրիստոնի Պետական կրթական 1700-ամյա շոնակատարության օրերին, տպագրվում է նաեւ Բեռլինի Պաշտպանության հայ շաղկապը։

Խորապես տպավորված լինելով հայ ժողովրդի դարավոր ղեկավարության եւ Բրիստոնի պաշտպանությանը հանդեպ իրենց հիացմունքն ու հարգանքն արձանագրեցին հայ ժողովրդի ղեկավարության եւ Բրիստոնի անխախտ ոգու նկատմամբ։

Գարեգին Բ կաթողիկոսը խորապես ցավակցում է շինարարությունում գոհված բանվորի ընտանիքին

Մտրիկի 9-ին Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնում Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը ցավով տեղեկացավ մտրիկի 8-ին երեւոյի Ս. Գրգոր Լուսավորչի եկեղեցու շինարարությունում տեղի ունեցած դժբախտ դեպքի մասին, որի հետեւանով գոհվել է երիտասարդ մի բանվոր։

Կասարածուկ աղիքով նույն օրը Նորին Մրցությունը Ս. Էջմիածնի դիվանատեղեւ Ս. Արապ Գրգոր, հայաշային միջոցով իր խորին վեճակությունը փոխանցեց ռուսաց ընտանիքին ու նրա զավակներին, որոնք այսուհետ կգտնվեն Սբ. Էջմիածնի եւ Վեհափառ Հայրապետի բարեխնամ հոգաբարձության ներքին։

Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնի տեղեկատվության համակարգ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի Պաշտպան Ստեփան Զարուբան ՏՈՒՄԱՆՈՒՄ

Սկզբը էջ 1

Հայոց Դարձի 1700-ամեակի խորհրդով լեցուն հաւատով խոստովանելով մեր ղեկավարությունը Աստուծակառողջ Հայ եկեղեցուն, որդեկայն այն գործուն մեր հաւատարմութեամբ, բարոյական առաջնորդել համագգային մեր երթը դեպի Աստուծո՝ Զորանման հաւատով եւ գործուն մեր աշխատակիւն ազգային մեր կենսունքը։

Գործը ձեռնարկելով Յարութեան վաստակութեամբ, լեցուն միմեանց հանդէպ Յարութեան սիրով, որ չունի երկնային ու երկրային, սէր, որ չի նախանձում, չի անբարեկամում, չի բան չի խորհում, անբարեկամութեան վրայ չի ուրախանում, այլ միշտ հաւատում է ու միշտ յուսադրում։ Ամոքանքի, արարող այդ սիրով հաւատամբ ազատ մեր Հայրենիքի լուսաւոր գալիքին։ Խաչադրում կնիւով մեր հոգու, խաչանքի ղեկավար ղրօշով ազգովի ի Հայաստան, յԱրցախ եւ ի Սփիւռք միաբան, գիտութեամբ ու բանական գործուն մարդկային մեր ձեռնարկումները, մեր նախնային, համայնական կառուցելու հայոց այսօրն ու վաղուայն մեր օրը։

Սիրելի բարեկամ ժողովուրդ հայոց ի սփիւռս

աշխարհի.

Քրիստոսի Տիեզերական եկեղեցու բոլոր զաւակների հետ միասնաբար այսօր՝ մեր հազարամեակի արժանաւոր, աղօթքն առ Միածին Փրկիչը եւ հայրենիքը. «Լսելի արա մեզ, Տէր, զձայն անեաւոր հրեականի...» եւ Յոյսով, Հաւատով ու Սիրով ղեկավար Քո Յարութեան լույս խորհուրդը հաստատել մեր հոգիներում։

Խաչադրում ու օրհնութեան բաշխիւր, Տէր, հայոց աշխարհին եւ Սուրբ Հոգու շնորհները բոլոր ազգերին աղբյուր եղբայրաբար, աշակից միմեանց, որդեկային Բրիստոնական համեղաբարությունը՝ հաստատում Քո Սուրբ Յարութեան հաւատի ծածկարի արձանի, բարի ղրօշունքը ղրօշունքի աշխարհին, եւ հայոց ու գիւնին յարաւ բաշխելու ի հաղորդութեան Յարութեան եւ կենսունքին։

Քրիստոս յարաւ ի մեղեդոյ.
Օրհնելով է Յարութեան Քրիստոսին։

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի շնորհակալական ուղերձը Ավետման տոնի եւ Մայրության ու գեղեցկության օրվա առիթով

Համայն հայության հոգեւոր կենտրոն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից Ավետման տոնի կատարվող խորհուրդի հայրապետական Մեր օրհնությունն ենք հղում մեր ժողովրդի զավակներին եւ Մայրության ու գեղեցկության օրվա առիթով շնորհակալորում բոլոր կանանց։

Ավետման տոնի խորհուրդը կորոշում է մեր հոգիներում հոյսը, հաւատը ու միջոցառությունը, որ Տէրը մեզ հետ է։ Նրբագրական այդ աւելորդ, որի առաջին շնորհակալութեան էր Սուրբ Աստուածածինը, թող խոր հնչողությամբ արձագանքի մեր հոգիներում կոչելով վարդապետ (Աստուծոյ, ինչպէս Աստուծոյ հետ, ինչպէս մեր նախնիք 1700-ամյա առաջ եւ 1700-ամյա ի վեր)։

Ի խորոց սրտի Մեր աղօթքը է, որ Տէրը անկողնային սուրբ Աստուծոյն առաքելաւորող հոգու շնորհակալութեամբ զարդարի եւ մայրության բերկրաւոր պարզեղի մեզ, սիրելի կանայք, շնորհակալ խաղաղ կյանքի բարձր ու երջանիկ երկար օրը։ Թող Աստուծոյն գթաւորութեամբ բարեկալութեամբ՝ Միածին իր Որդու օրհնությունը միշտ հովանաւորի մեզ։

Օրհնությամբ՝

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

ՄԵՆԱՅՆ

Արարչագործության 6-րդ օրն Աստված աւագ. «Մարդ ստեղծեմք մեր կերպարանքով ու նմանությամբ»։ Մարդ, որ պիտի ապրեր Աստծո կողքին, վայելէր Աստծո ներկայության երանությունը եւ լինէր անմահ։ Սակայն մարդը մեղանքեց եւ կորցրեց այն ամենը, ինչ ուներ աստվածադիր տիեզերական ներդաշնակության մեջ։ Հնուցված Կատարյալից, եւ ինչպէս ամեն մի անկատարություն, դատաւարութեան մահվան։ Դարձավ մահկանացու եւ սակայն որքան էլ բանականությամբ փորձեց հաշտվել այդ իրողության հետ, այնուամենայնիվ սրտով մնաց անհաղորդ։ Սրտի տրամաբանությունը մշտապես ելքեր որոնեց. ստեղծեց մեծող ու հարություն առնող աստվածություններ, հեքիաբներ, առասպելներ հորինեց, ապրեւ ու պատումներ կերտեց, որոնցում մարդը նորից վեր էր հասնում մեղեքներից, հրաշքով վերստին կենդանանում ու շարունակում ապրել։ Ասում են՝ մարդը չի կարող խղիւղել որեւէ բանի մասին, չի կարող պատկերացնել ու երեւակայել մի բան, եթէ տիեզերքում, ավելի ճիշտ՝ տիեզերական բա-

նականության մեջ այն չկա։ Ուստի մարդ արարածի յուրաքանչյուր երազանք, ձգտում կամ մտատեսիլ, որքան էլ այն անհավանական ու ցնորական լինի, մեծ ժամանակի մեջ մի օր անպայման իրականություն է դառնում։

Հակաքրիստոնեական գաղափարախոսությունը որքան էլ փորձեց գորավոր լինել, որքան էլ մատերիալիզմի ջատագովները ձգտեցին տոնել իրենց հաղթանակը, այնուհանդերձ չկարողացան հիմնավորապէս ժխտել Հիստոս Քրիստոսի ոչ իրական գոյության պատմականությունը եւ ոչ էլ Նրա իրաւաւոր հարության փաստը։ Ոչ միայն պատմական աղբյուրները, այլեւ գիտության հայտնագործումները եկան փաստելու անհավանականի ակնհայտությունը։ Սկզբնապատճառի, գերբանականության հնարավորություններն անպարփակ են ու անընդգրկելի։ Անսահմանությունը միայն սահմանի մեջ պատկերացնող չպատկերացնող մարդկային տրամաբանությունն է ի գործ չէ ընթերցելու արարչականի հանձնարը։

Հարունկություն էջ 3

ԿԻՑ ՍԵՆՅԱԿՈՒՄ

«ԱՅՍ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՄԵՐ ԱՉԳԱՅԻՆ
ԿԵՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄՆ Է...»

Հարցազրույց արվեստագիտության դոկտոր ՀԵՆՐԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ հետ

Դերիկ Շովիաներիսյանը բազմաթիվ հողգնացների և թվով վեց աշխատույանս հեղինակ է («Մարիսուր Մնակյան», «Բեմական խոսիքի ղոտակ», «Թաւրնը միջնադարյան Դայասանւո», «Հայ իիք դրանւ», «Թաւրնը իիք է նոր աշխատ», «Հայ բաւրնի դաստիւրնը, 19-դ դար»): Ուսագէտնրի բարձր գնահատականն է աւանագել ղոտակնրյան բարգնաւորնրնրնրի իւր ժողովանունը:

1961 թվից աշխատում է ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտում, սկզբում որդես աստիճան, հետո գլխավոր գիտաշխատող։ Իր օտերեն է համարում միջնադարյան գրականությունը (մոտ 10 արիք գրավել է մաթեմատիկայաբան ձեռագրերի ուսումնասիրությամբ), հայագիտությունը և բարոնի լայնությունը։

- 2001 թվականը մեր
դասնորայն մեջ նախադի-
վելու է որոշե կարեւոր ճա-
րիկի նման ժամանակահա-
ված: Իսկ ցանկացած ճա-
րեւից, ցանկացած տն աւսաւի
եւրեցի գաւ ունի ներկի բո-
վանդակայութիւն, որը հաճախ
մթակալուծ է զուհագեղ ողե-
րի սալ: Ըստ Զեգ՝ ո՛րն է իր-
սոնետայութիւնը դիւսականորեն
ընդունելու 1700-ամյակի խո-
հուրդը:

Այս օրերիցի խորհուրդ մեր ազգայնի կեցողության հաստատուն է, մեր արդյուն իրավունքի հաստատունը: Մենք դասմակառնեն ուռացած ազգ ենք դասամադադարական հանգամանների բերումով, ե միակ ուսմանեման ժառանգությունը, որ ստացել ենք մեր անցյալից, Հայ Եկեղեցին է՝ իր դավանանքով: Երազորո՞ւմա՞նք առաջի սիեղեղապա ժողովով 325 թվի սկիւիայի ժողովի Հավատա հանգանակով, ե մեր մարդը արժանի, յի այդ դավանանքի հավատարիմ մնալն է: Եթե մեզ համարուն ենք խաղաղակիթ ազգ, ապա մեր խաղաղակիթությունը անհամեմատ խորհողամիտ այդ է, ամեն ինչ անացնալով է դրանից: Իմ կարծիքով սա ռեֆէ է լավ հասկալ:

մա ամեն հայ: Ասում են, որ
մտակոթային ազգ են Դաղախ-
կիր, բայց հի՛սեն, որ մենք վա-
նակա մտակոթի ազգ են. մե-
ամբողջ մտակոթային ժառան-
գությունը վաճմեմուն արագ-
ված ձեռագրերն են, Մաեսոցի-
սաուն է՝ այդ ձեռագրերով ավա-
նված: Եթե չլինե եկեղեցին,
չլինեի վաճմեմ, մենք ոչինչ:
Ինձ իմանա մեր մասին, ղարգա-
ղես մենք չէինք լինի: Ուրեմն
այս հորեկով մեր կեցության
խորհրդի հաստատուն է՝ նախ-
առաջ մեզ համար, երկրորդ՝ ա-
սիախում Բաղաբականաթես սեղ-
ունենալու համար՝ որդես առա-
ջին ղաեսոնականությունը Բիսու-
նա ազգը: Մա խորհուրդ մեծ
է, Եւս մեծ: Բայց ես չեմ տես-
նում, թե որս ղիսակցունը կա-
մեր հասարակության մեջ:

- Ի՞նչ բացահայտվում ու
նք հրման:
- Ամսափած դետեկտիվ անցյալ ու
նքմեր մեր թիկունքում, մարդիկ
չեն կրթվել ժամանակին, հոգե
տու կրթություն չի եղել մեր կր
թական համակարգում, մարդիկ
չեն իմացել ի՞նչ է Աստված, նու
նե հայանաբերում եւ, քնակաճա
րաւ, զաւ ու զաւ բաներ դե
պիսեմ:

Ի դեղ ասեմ, որ աղանդների ծաղկումն էլ զգիսությամբ է լայսմանապովորման. զգիսության հոռի վրա է այդ չար սեմնն այս- օր ցանվում: Այդ գործն անողները կան նրանց չգիտակցված ծա- ռանքեր (որոն դեղեմբուն էլ զի- տակցված), մեղմ ասած, մեր բա- րեկամները չեն: Անհոգ է, որ մի գործ այդպես եռանդով արվի- անված. ինչ-որ մարդիկ այդտե- լախուն են: Իսկ եթե հավասի- ղոր մի քան մարդիկ լախուն են, դր արդեն համազան է:

Ուրիշ խնդիր էլ կա: Եթե մեր

հասարակությունը նոր է հայ-
մաքեռներ Աստծոն կամ իր է-
զասությունը սասանոն խղճի, դա-
վանմանի ազատություն, սա իր
ծայրահեղ դրսևուրոններն է գ-
նուն ծեսերի, եկեղեցիաճիւն-
թյան ծեջ եւ այլն: Այն, ինչ ցու-
ցադրեցին է, փարիսեացիություն
է: Ի վերջ, իրստեցեակն դա-
վանմանը բարոյականություն
վարդադեցություն է բարոյական
դոկսիքն, որն ունի իր սիմվոլի-
կան ավանդությունները, գիրքը,
եկեղեցին, ծիսականագրերը: Այս
սիմվոլիկն ի վերջ ծառայում է

է բարոյական վարդապետութեամբ: Եւ զսա կուգետնայի, որ ամեն հայ եկեղեցի մտնող ու մտն վառողը, նայի իրեն հարց տա. ինքն արդա՞ր մարդ է, թե՞ ոչ: Այս հարցը չեն տալիս մարդիկ, որովհետեւ նրանց չեն տալիք տղերքներ, որ բխսոններէն ճանաչեն ճանաչաւաւ մարդկային ճանաչութեան դավանանքն է: Առաջին երեքին դիտի հաշիվ տաւ քո խղճի առաջ ինչի՞ համար ես այդ մտնող վառում, ի՞նչ ես խնդրում Աստուծոյ, քո խնդրանքն արդարացի՞ է, թե՞ ոչ: Կամ եկեղեցի կառուցողը իրեն հարց տալի՞ս է, այդ դրանք, որով կառուցում ես, ի՞նչ ճանաչողարիով է եկել: Չէ՞ որ արդար վաստակով դիտի մտաւոր անես, եկեղեցի կառուցես...

Եթե այս սկզբունքները մեր հասարակությունը կամ ժողովուրդը գիտակցի, կամ մյուս ներհանգիստ, համոզողներ լինեն, զուցե բե, ո՛վ գիտի, մենք ինչ-որ առումներով բարոյաղյծ կրկված սկիները: Բայց այսօր չենք կարող ասել, թե մեր հասարակություն կյանքն ավելի բարոյական է, քան երբեք:

- Փաստորեն, մոտ երկու հազարամյակի ընթացքում Ավեսարանը մեզ համար չդարձավ օրենսգրքի նման մի բան: Գուցե, դա նրանից է, որ օրենսդրությունը ազդեց...

Այլ, օրեմներ չսիրող, սա
ղծվար է խոստովանել, մենք կա-
րող ենք իմենես յեղից վիրա-
վորվել այսպիսի հայաբարու-
թյամբ, բայց ճծմարտություն
այդ է, քեկուղե դաժման ինչ-
դես բոլոր ճծմարտություններն
աւիարհիս երեսին: Համայն
մարդ ակելի հակված է սին
հավանալու, ճծմարտայն հա-
մար չի ուրախանում:

Շարունակությունը՝ էջ 5

«Եւ տեսեալ Պիղատոսի, քէ ոչինչ օգնէ,
այլ առաւել խռովութիւն լինի, առեալ ջուր՝ լուսց
գծեռս առաջի ժողովրդեանն եւ ասէ, քառեալ եմ
ես յարեմն արդարադոյ այրողիկ» (Սւսք. ԻԷ 24):

Լուա, լուա, լուա ձեռները, լողացիր Յո-
ղանանուն, ձգիր եւզ ծովը, որ ալիքներն հե-
ղելը վրայիցդ անցնի, ի գուր է բոլորը: Այ-
նի ջուր էի կարող ին խիղճը մաքրել: Եթէ մի-
ն ին անգամ բոլոր սրբերի կողքից օրհնած
ջուրը խուճաններից կաթը, դու էի կծես ծոցն
Պիղասոսը կմնաս: Դու կամենում ես լուա-
սախտանաւորիւքը լուանալ վրայից, բայց
չես կարող:

Հովսեփն էր, որ դու կհիմուն էիր երիտա-
սարդ բարեպաշտների հետ, բողոք ուղարկել էիր
դառանց անցմանից՝ Օժանարտիքները գնվել
այնտեղ էիր խառն անուն գաղափարներ միխիտ-
վալյութիքներն էին, կարծես մրանց գաղտնի
լինելու արժապեայ բաժակների մեջ: Դու՛ կ
հիմուն էիր արցիծ մարդը ազատ կամք ունի-
թ էր ոչ երևյալ մասնաձև կարծուն էիր, որ
լիս է այդ քննիչի անմիջիկ բողոքներ: Առանց
հիմնադրու կամ ունիթ թե ոչ, կհանց մտա-
Օրեր եղան, որ դու, հոռովակապ արուց գրա-
կանցովով, ոտք բարբարոսների հողի գրա-
դուուն եմ մրանց հաճելու իրեն մի անցողու

կան մարդ ու հողովայեցի առաւ. «Ես կը մեծնու եմ»: Բայց զկան մասն աղայիսի ծաւնախկեմ, արք յովայիւու արեւի տալ, ես տա խաղ իր անուս կամեանց հետ, ամբողջովին ռողիկն նուիրուած եւ ուրայի իր, ու կարող իր ողնել, թ «Կամի ճախ»: Դու իր սամին զեղ քնկար, եւ այլ թ լարի եեզ հաւ մար, ողիւնքես հոսմանց արաւ եեզ դեղ լկեր, օրին մկեր տր դարձար ամբողջ Դեւա տաին, ու յաւատս կես հետաքրքարած, կես արնեղից հողովայեցու համար: Բայց իր կայ ու կարելի եւ դիր տա իրեն, հաւաքար լկա իսկս յուր կերպարանց ցոյց տա, իսկ ծածուկ ծծողել թողր տախանմանի, սարող կեցիներն իր փախեցնելի մար: Ի՞նչ կարի կայ ամեն քաղի միայ յուր աշխղ մայի լու: Դողովայեցեին թ յսմարի մկեն եւ, բոլոր մարտ եմ, ոչ ու չի իմանում, թ ո՞րն եւ թաւառութիւնը, կեանքն իր քաւտնական լու եւ, կուգես ողերգութիւն, կուգես կասալել գուրիւն...

Քեզ եւ փճակուած լինել այն մարդ
որի մօտ աղասան յոյժի որոնէր աշխու
ճանարտօքինը: Քեզ մօտ եկաւ Յիսուս
ղաւասան խնդրելու. ողորմութիւն չեմ ո
զու՛մ, այլ աղաարարութիւն: Սի դժուար հար
ծեալայոյժը արժանի եւ մի հաւուած սս

[illegible]

խոսիվանքը Բո առանց այն էլ Շաք բարոյակամություն չդուրսուկող գլխից բոլորովին հանել են ամեն բարոյականությունը և բնաւորութիւնից զուրկ են դարձել եւզ. այդ կամեանքով էլ այժմ դու որդերդ-ուրիւն կամ կասկեղեցիքիւն են ներկայացնում: Յիսուսին ու Բարաբբասին կանգնեցնում են կողմ կողիւն եւ թոյլ են տալիս այն ամբողխին, որին դու արհամարհում ես, խնդրելու եւեկից ազատ արձակելու Բարաբբասին, գանահաւում են Յիսուսին՝ զարդաւոր փեայ տղակով եւ խուճաճին արիւն ցոյց տալուց յետոյ, նրա զբարձրութեանն աղաւիւնում, յետոյ էլ ջուր են բերել տալիս ու ծնեղնել են լուսնում բոլոր ամբողխ առաջ, դու, Պիղատոս:

Լուա, լուա, լուա ծեռներդ, ի զուր է ամենը: Քո ծեռները արևմոս կման, ֆանի կայ մարդկային ազգի լուսանորթինը: Բոլոր յեսազայ սերունդները ժամանում են քեզ ծեռներդ լուսանախ, բայց Մրմաբ բոլորը ծաղրում են ջուրն ու Պիղասոսին:

Զ. Նաուման
Փոխադրեց
Երվանդ վարդապետ Տեր-Մինասեանը
«Արարատ» ամսագիր, 1907 թ.

ԴԻՆԱՏՈՄԸ

**ԱՆԿԵՂԾ ԽՈՍՔ
ԱՆԻՄԱՍՏ ՏԱՌԱՊՈՂՆԵՐԻՆ**

Տառադան... որքան ծանոթ է այս բառը յուրաքանչյուրիս: Այն մերն է ամբողջապես: Այն կառված է մեր էությանը բոլոր հնարավոր թելերով ու կաղերով:

Հավաստված երեւոյթ է՝ անառապանք: Մարդկային բնության անզուտ ալիքներ կարծես սիրում են բախվել այս հավերժական ժայռին: Հավանաբար, այն դաժիհը, երբ մենք հասկանում ենք «սառառաբան» բառի իմաստը, մենք որդեգրում եւ սեղի ունենալի օգագործում ենք այն:

Թեև տառադանր բարոյական, ֆիզիկական կամ հոգեկան հավիլ հե՛տ է առնելու, այդուհանդերձ մարդը գործնականորեն սիրում է այն: Շատերն ինչ-որ անբացատրելի հաճույք են ստանում՝ լուսանկարելու եւ կամ գիտական իրենք տառադանր են: Ինչո՞ւ է այդպէս գրավիչ տառադանր, որ հավանաբար չկարողանա լուսանկարողի ստանալուց հետո:

Արդ, ի՞նչ է սառադանքի ի-

մասն առիասարակ եւ փխսո-
նեական ճառադանքի իմասն ի
մասնավորի: Մենք, որ գիտենք՝
Ասված Տերն է ամենայնի՝ ուրա-
խության եւ սխրության, երջան-
կության ու դժբախտության, կե-

Ուաց եւ մահու, հաճախ մոռա-
նում ենք, որ նույն Տերը սերն է
նաեւ մեր առաքյալների: Նա է
սալիս առաքյալները ֆիզիկական
կամ հոգեւոր, որը խոնարհեցնե-
լով կոչված է բարձրացնելու

մեզ, եւ ոչ թէ մենք ենք ընտրուած
 տառապանք, որը խոնարհեցնե-
 լով տառապանք է մեզ: Ճիշդ է,
 տառապանքը հատուկացնում է
 մարդուն եւ վեհացնում նրա հո-
 գին, սակայն ամեն տառապան-
 քէ, որ մույն ազդեցությունն է
 բողոքում: Կա տառապանք, որն
 ընկնում ու մեռնում է հոգին:

Երբեք դեժեք չէ, որ մարդ իր անձը մասնի առաջադասւթի՝ առանց Աստծո կամիի եւ թելադրութան, որոշեցի չլինի, թէ մոտենալու փոխարեւ հեռանա Նրանից։ Բխոսնեալսն մեծագոյն սրբեցից մեկը՝ Յրանչիկսն Աստիգացիւ, որն իր ողջ կյանքում աղեսրում էր՝ ասելով. «Տե՛ր, երկու շնորհ արա ինձ. թող որ ես մարմնով եւ հոգով վերադառնայն այն բոլոր առաքաղանքներ, որ Դու կրեցի, եւ որ ես սրիս մեջ զգամ այդ անասման սերը, որն ստիցից Բե՛գ Աստծո Որդւոյ, ամեն ալոյ առաքաղանքներ մեզ՝ մերալոյն ճշմարտութեամբ»։ Մի տղայ, ով մայիս-

ցավ Գողգոթայի գանձը՝ տնու-
նական սուրբ նշանները մարմ-
նին, այնքան էր արհեստակա-
րեն ճառադրել իրեն, որ մի օր
երեկոյան ինքը՝ Աստված հայն-
վում է նրան՝ առելով. «Քրա-
նիակո՛ւ, աւախաւում չկա մի նե-
ղակո՛ր, որիս Աստված չների, եթե
նա դարձի՛ր, սաղակո՛ւ նա, ու
սղաճում է իր մարմինը չափա-
զանց դաշնեցողությամբ, նույ-
նիսկ հիպոսեմոտիայն մեջ կարե-
նաւն ի ի օճնի»:

Հետեւաբար, սիրելի՛ ընթերցող, մենք Աստուծոյ փոխարեւ որոշումներ չկայացնենք, քանզի միայն Նա գիտի, թե երբ, ում եւ որ չափով է անհրաժեշտ այս կամ այն բանը:

Հավասացյալներին համար մեր Տիրը՝ Հիսուս Քրիստոսը կյանքը միշտ ոգեւորության եւ ներշնչման աղբյուր է: Եվ մենք լուս ծանր եմք շանում Քրիստոսի խաչելությունը:

Շարունակությունը՝ էջ 6

«ԱՅՍ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՄԵՐ ԱՉԳԱՅԻՆ
ԿԵՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄՆ Է...»

Սկզբն էջ 4

Սա կեղծ հասարակությունից ժառանգված դժբախտություն է կեղծ օրենքներից, կեղծ քաղաքականությունից ելլող: Թեմեծ մեծ ծնադրով անցյալում կար եմ ճանաչել քաղաքականություն, մեք չեմ կարող ասել, թե կոնունիզմն ինչ քաղաքական դոկտրինան հավասար է իրսոսնականին, բայց դասփարակվել է խորթություն օրենի հանդեմ, օրենի մարդուց դուրս, օսար ինչ քան: Եվ ես օրինազանցություն կարող եմ գտնել հասարակական սանդղդի բոլոր աստիճաններում: Այստե՛ս չի ինչ, եթե մեք գիտակցեմք, որ Սյուսմարանը նախեստապ քաղաքական դոկտրինա է:

եւ այն կարծիքին են, որ հրապարակված փորձը չի օգնում: Պետ է կանգ առնել յուրահանջյոր բարոյական սկզբունքի միջոցին բացատրել, որ դրանի հավելծական են: Հսնախ կրթված մարդկանցից կարող եմ լսել: «Դե, դա անցած բարոյականությունն է, հինն են»: Բարոյական կասեցիլաները յեղաշիյի չեն, կայուն են, փոփոխման ենթակա չեն, ճիշտ այնուեղ, հիմքեն էկեղենից ռեֆորմի ենթակա հաստատություն չէ: Նա ամանական են, եւ մեր արժեքն ավանդականությունն մեղ է: Ժողովրդավարության գաղափարներ մրան չեն վերաբրոււմ, ամի որ նա աստվածամոլես: Այն է ոչ քե ժողովրդաբուհական:

Դեռեք սովորական ժամանակներում լսալահմ մանկին առաջին հարցը ուսանողներին միջոց էրել է. «Ի՞նչ է Ասվածը: Ասածով եմ այդ մասին», թե ոչ»: Դավանանք չունեցող, անհավատ մարդու հետ գրուցել չեմ կարող. նախ ղեկ է ղա ղարգեն, ինչ-որ կերպ հավաստի բերեմ, հետևյալսն

- Ձեր հարցը, փոքր-ինչ օրջած, Ձեզ ուղղեմ. ինչո՞ւ եմ հավատում Ասծուն:

- Որովհետև Ասված գերազույն ճշմարտությունն է։ Նա սեղծելը կարգավորող այդ չճանաչված ուժն է, որի առկայությունը Նախնին համարում ենք Երկրի վրա, անհասանելի, անգնելի, անհասկացիկ, անսկզբի, անսահման... Ես հավատում եմ այն ուժին, որը ես չեմ ճանաչում, բայց որը գոյություն ունի ինձից դուրս ել իմ նեղ ամոպյան, որը բարձուն է ինձ, բարձուն է սեղծելին։ Կա այդ ուժը, ել կա դրա գաղափարը, հենց-է՛ն՝ կարելի է հիմալասալ։

- ԶԾԱՆԱԿԵԼՈՎ ԽԱՎԱՏԱՆՔ:

Այդ, որովհետեւ հնարավոր չէ մինչեւ վերջ ճանաչել, ընդունել Նրա ամբողջ էությունը: Եթե ընդունեմք, սեփականացնեմք, Նա աղբյւրն էր կիկեռ, Ասական չէր (իմի: Մեր հասկանումն եմ այն դեղմուն, երբ չգիտես: Այդ հաւրց գոհակալ չէ, որովհետեւ գիտեցաւք մեզ առաջին երեքին կապականն են առաջ Բատուն: Գիտեցաւք խնդիրները, առարկան դնում են ճամաքանական դաշի, գիտեցաւք հմունութայն, միջնորէ կրկական զաղապար չենք դնում գիտական հմունութայն, այն ընդունում են կամ ոչ, ընդունում են մե վերջ:

բաներ են, բայց իրար հակադիր չեն: Գիտական միջև
իմ և ուզում է ճանաչի նրա համար միջոց կա անճանա-
չելիության, անընթերցելիության մի կես, որը նա երբեք
չի հաղթահարելու, հնարավոր չէ: Իսկ դա հենց Աս-
կանն է: Միջև նույնատիպ չունի անճան գնով քաղաքակր-
թական տարբերություն: Այս հարցի ամբողջ միջոց էլ մնածն
են ասվածաբանական բարձրագույն կրթություն ունե-
ցողներ, եւ գրագե մենակալացներ: Բերդյանն ասում
էր, որ կան մենակալացներ, որոնք կարող են անգամ Յա-
կոբ Բլոկին մակարդակին լինել իրենց ասվածաբա-
նական մեծ հարուստիս:

- Ասում են՝ մարդը մեծ է այնքան, որքան մեծ է
այն, ինչին նա հավատում է:

- Լավ խոսի՛ք։ Չեմ մտածել այդ մասին։ Միայն դիտեմ, ու մարդն իրեն չոփսի սպասվածից։ Դա ստատիստիկի բան է։ Վերջին հաճով, հայոց լեզվով գրված մեծ անմահամեծարելի զիրիկի Լաւրեյացու «Ողբերգութեան մայախան» է», որք, փաստորեն, մարդու բարոյական ինքնագնունուն է։ Կարելի է ասել՝ իդուկ կարդիդորման։ Իսկ դա մարդուն մղուն է բարոյական ինքնակարեւորման, իրեն կասկածով մայելու, իրեն, ոչ Լսւնուն։ Եթէ Լսվածով ստեղծել է մարդուն «բոս րեւելի իրունն էլ բոս մանունութեան», իմեն ինչա՛ն է մնան Երան։ Չէ՛ր ու Լաւրեյացու ողբերգութիւնն այդպէս է երեւում միայն տէ՛ր հիշել է այդքան ետեւ...

Իսկ եթե մարդն իրեն Ասված զգա, այդ օրվանից
նա անհրաժեշտ է մինչեւ նորից դարձի չգա:

Իմ անձնագրերի ստեղծագործությունը Տոլստոյի «Հայր Սեբգի» է: Հեռու գալիս է այն եզրակացույթն, թե լիցիզմը զանազան ծառայում է այդպիսի սովորական կյանքին իմ ժամանակների առաջ: Եթե մենք հասկանանք, որ, այո, դեմք է աշխատել եւ դեմք է մարդուն ծառայել ամեն ժամանակում ամեն մեկն էլ ինչ-ինչ օրվա ինքնատիպությունների չափով...

- Ըստ Ձեզ՝ փրխսոնությունը հայերիս համար
պարտե՞լ է թե՞ ավ կերպ լիցի է ընկալել:

«Փրկություն է: Սուրույություն է ասել, թե մենք դասնականորեն սխալվել ենք, թե այստեղ չլինել այնտեղ կլինեն: Այստեղ սեղծ կը կենա իրեն ֆրմադե հոշակի սուրը ձեռնին արարողություն անի գաղտնի ամառի մոտ: Սա անուր է: Լքոնքն մանածով, թե մենք իրիստոնեությունը դեռականորեն ընդդոնակեն, իսկանի գրոհին ինչով էինք դիմանալու, դասական գրադասությունը դիմացա՞ր՝ խոսակկեց: Զաղախակրթություն կրող ժողովրդին առաջադիմե՞ց իսկանով... Մնայն կկատարենք մեզ հեռ: Նախ չը լինի մեր գիրը, մեղա՞ծը դարձ է: Միջոցեղ դասմունքայն մեզ մեր սեղծած ամենամեծ արժեքները հեռեյալն են եկեղեցին իր կառուցվածի սիմվոլ (խոսանալը եւ գրեթեան) շեղեցիկ սուրճապախանի դեղերմիմանը, լուսոնյան շեղեցիկ

Ի քաղաքում ապրող հայկական ընտանիքները մեծ խնայողությամբ վարվում են ծախսերի հարմարեցմամբ, ինչը համարվում է ապրելակերպի մեծ փոփոխություն։

- Ինչպե՞ս:

- Մենք ավնա՞նք քան ունենք անելու:

Եթե մեզ համարում են՝ ևս աղափակիրք ազգ, ուրեմն
նաե լավ կարդան՝ Նիկողոսյան Աղոնից, Սամանդյանի
մանան մեռ դասաբարձնեղին, Աբեղյանի, լավ իմանալի
մեր պաճադրությունները, Հաղափարեն մեր լեզուն, այդ-
դեմ ողի՛ի ծառայեն մեր ճշմարտության ու մեր դա-
վանափոխին:

Ես այնքան էլ կողմ չեմ այսօր ռաւ եկեղեցիներ կառուցելուն, ճանապարհը միջնադարյան հիմով: Ամենահին մասունը, ավերակ մի մասուն, դրանից մնացած երկու քար հազար անգամ ավելի սուրբ է, քան այսօր դրված քարը: Սա, զուգեք, սուրբեկեցիվ կահրի է, քայլ յա կլինիք այս հորեղյան առթիվ նախ նորոգեմք, գիտականորեն կարգի բերեմք մեր ունեցածը: Կա կլինեք մեր իսկական սուրբ, այս վեհափառ զորք: Օրհնակ կարել էր երեսնունյոթ անգամ անգամ, ուր եկեղեցիներ են դել, հուսալսալսականք կամ խաչքա զմեկ հիւրեցնելով, որ այդտեղ եղել է Սուրբ Պողոս-Պետրոս եկեղեցին, կանգնել է այս քմին, կամ Լուսավորչի եկեղեցին... Չէ՛ որ մայրաքաղաքիսական երեսնունո եղել է յոթ եկեղեցի: Այսօր դա ղմեք է արչի, որ անցյալը հառնի մեր առաջ, կաղղ ունեմանք մասնաւորյան հետ: Տա պայտե են ծեսունո այս հորեղյանը: Հանդեպների, ներկայացունեցիկ արդուկների մեջ լոթղ են ներեն դրանց կազմակերպիչները խորհուրդ չեն տեսնուն: Վերջին հաւելով, իրիստեանկան դավանանքը նախեցանք մարդու համեմատեցան, դարեւոյնայն, բարոյականութան հասաստունայն: Իսկ դարկեւեք, բարոյական ազգը այս տնականաւորութունը ղմեք է գուտակնի. որքան գուտակ, այնքան գեղեցիկ: Եւրոպունը, խորքը ղմեք է գզակ ու հասկանալ: Եթե հմասաք, խորհուրդը իսկաղեք կերեն մեր մեջ, անեն քան յալ ներմ կինի:

- Ո՞րն է համեմատության Ձեր ընկալումը:

Առխարի կործանման մասին խոսողներ կան, ես
չեմ հավատում դրան: Ես միշտ հավատացել եմ բնու-
թյան ինքնանորոգման ուժին առիաստաբալ, այն ուժին,
որի վրա հենված է Տիեզերքը, երբ Երկիրը՝ մի փոքրիկ
կոմպոնենտ, ամբողջ Տիեզերքում ասիներ այդ ուժը:

Զրույցը վարեց Աննա Ալոյանը

.....
 Էջի դասասխիւանաւո՛ւ ԱՆՆԱ ԱԼՈՅԱՆ

